

Rondetafelgesprek Rentederivaten in het mkb

27 september 2016

Visie op het onderwerp "Rentederivaten in het MKB"

Rutger Schimmelpenninck

Achtergrond

Ik ben advocaat in Amsterdam geweest tot en met 2015. Thans ben ik 67 jaar. Per kamerbrief van 1 maart 2016 heeft Minister Dijsselbloem op advies van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) Ben Knüppe, Theo Kocken en mij als onafhankelijk deskundigen aangesteld om een uniform herstell kader op te stellen en zo mogelijk overeen te komen met de banken ("Derivatencommissie")

Werkwijze

De Derivatencommissie heeft op basis van vertrouwelijkheidsovereenkomsten met de zes betrokken banken, met belangenbehartigers van mkb-klienten en met enkele mkb-klienten over de derivatenproblematiek gesproken en ook een aantal derivaatdossiers bestudeerd. Kennisname van deze dossiers en gesprekken met betrokkenen hebben inzicht gegeven in de problematiek. De verdere werkwijze en de bevindingen van de commissie zijn beschreven in het Herstell kader dat op 5 juli 2016 is gepubliceerd.

Visie

Banken hebben vanaf 2003-2005 in toenemende mate rentederivaten aangeboden aan mkb'ers in combinatie met variabelrentende leningen. De Derivatencommissie is van oordeel dat rentederivaten in potentie adequate producten voor mkb'ers zijn. Bij de verkoop van rentederivaten aan mkb'ers spelen de volgende specifieke omstandigheden:

1. Complex en nieuw product met nieuwe terminologie
2. Combinatie met bestaande producten leidt tot verdere complexiteit
3. Kennisongelijkheid tussen bank en mkb'er
4. Doorgaans afhankelijkheid mkb'er van één bank
5. Verkoop bood commerciële voordelen voor de bank

Deze omstandigheden leiden ertoe dat evenwichtige en duidelijke informatie in het verkoopproces vereist is, waar in praktijk niet steeds (aantoonbaar) aan is voldaan. Het is echter moeilijk na te gaan hoe de informatievoorziening precies is verlopen en of – en zo ja hoeveel – schade is ontstaan in het geval de bank haar zorgplicht heeft geschonden. Om dit per klant na te gaan zal qua tijd, uitvoerbaarheid en vermoedelijk ook kosten voor de bank en de klant veel vergen. Daarom heeft de commissie besloten tot een grotendeels generieke oplossing.

Herstelkader

Het Herstelkader is bedoeld voor niet professionele en niet deskundige mkb-klienten (zoals daarin gedefinieerd) en bestaat uit vier stappen:

- In stap 1 worden buitengewoon complexe derivaten omgezet in meer eenvoudige derivaten.
- In stap 2 ontvangen klienten compensatie voor zover rentederivaten niet aansluiten op onderliggende leningen (mismatches).
- In stap 3 ontvangt het overgrote deel van de mkb-klienten een coulancevergoeding van 20% van de betaalde kasstromen en voor de toekomst van 20% berekend over de negatieve marktwaarde.
- In stap 4 ontvangen klienten met een renteswap coulancehalve vergoeding van onverwachte renteopslagverhogingen.

Het herstel in de stappen 1 (bijzonder complexe derivaten), 2 (mismatches) en 4 (renteopslagen) is niet beperkt in omvang. De coulancevergoeding van 20% van stap 3 ziet op de verdere advisering en mogelijke nadelen en is beperkt tot maximaal Euro 100.000. Bij grotere bedrijven, die leningen en rentederivaten van meerdere miljoenen euro hebben, mag eerder verwacht worden dat zij zich adequaat laten voorlichten; dit rechtvaardigt een maximering van de coulancevergoeding in stap 3.

De zes betrokken banken hebben zich verplicht om hun klienten op grond van het Herstelkader herstel aan te bieden. De klienten van de banken zijn vrij om dit aanbod te accepteren of te verwerpen, in welk geval het aanbod vervalt en de klient desgewenst kan procederen bij de rechter of – in bepaalde gevallen – de weg naar het Kifid kan volgen.

Pilot-fase

Thans bevindt het herstelkader zich in de pilot-fase. In deze fase geeft de Derivatencommissie nadere duiding aan een aantal onderdelen van het herstelkader, zoals aangegekondigd in de tekst. Dit gebeurt aan de hand van vragen gesteld door banken en belangenbehartigers. Tegelijkertijd bereiden de banken in samenwerking met de AFM en de externe dossierbeoordelaars de dossierbeoordeling van de klantdossiers voor. De pilot-fase zal naar verwachting tot eind oktober duren. Daarna zal het definitieve herstelkader door de Derivatencommissie gepubliceerd worden.